

Actualisatie ecologisch onderzoek Stepelerveld

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet en -regelgeving*

COLOFON

Titel: **Actualisatie ecologisch onderzoek Stepelerveld**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en -regelgeving

Projectcode: 11-507

Status: Conceptrapport

Datum: 17 januari 2012

Auteur: Ing. J.G. (Janneke) Lindenholz & Ing. M. (Mike) Wallink

Eindredactie: Ing. M. (Marco) van der Sluis

Veldonderzoek: Ing. M. Wallink

Opdrachtgever: Arcadis Nederland BV

Contactpersoon: Mevr. G.J. (Erica) Dresmé

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz, J.G. en M. Walink (2012). Actualisatie ecologisch onderzoek Stepelerveld; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet en -regelgeving. Conceptrapport 11-507. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora- en faunawet	5
3.1	Inleiding	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Broedvogels.....	7
3.5	Overige soortgroepen	8
4	Geraadpleegde bronnen.....	10

Bijlagen

I - Samenvatting natuurwetgeving

II - Vleermuizenonderzoek

III - Inventarisatiekaart jaarrond beschermde broedvogelnesten

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Arcadis Nederland BV (contactpersoon mevr. G.J. Dresmé) heeft EcoGroen Advies BV - in de vorm van een quickscan natuurtoets - een actualisatie uitgevoerd van een ecologisch onderzoek dat in 2007 is uitgevoerd.

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 21 december 2011 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Het plangebied ligt op korte afstand (circa 2,7 kilometer) van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen. Afhankelijk van de bedrijven die zich hier mogen vestigen, oftewel wat staat het nieuwe bestemmingsplan toe, kunnen negatieve effecten optreden op het Natura 2000-gebied door een toename van bijvoorbeeld depositie van stikstoffen. Een nadere toetsing (voortoets) van het bestemmingsplan aan de Natuurbeschermingswet is dan ook noodzakelijk.

Op basis van de ligging en de aard van de ruimtelijke ingrepen wordt ingeschat dat de beoogde plannen geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige EHS en natuur buiten de EHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

- In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten;
- Het te slopen woonhuis (Hengelosestraat 188) is geschikt als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Schade aan vlieg- en/of jachtroutes van vleermuizen is niet te verwachten. Het plangebied fungeert vermoedelijk als foerageergebied voor enkele vleermuissoorten;
- Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten. Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht;
- In het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten van Huismus en Buizerd te verwachten. Ook broedt Kerkuil net buiten het plangebied. Daarnaast zijn diverse algemene broedvogels van struweel, tuinen en erven aanwezig en te verwachten;
- Voortplanting en overwintering van algemene en laag beschermde amfibieën is te verwachten in respectievelijk de watergangen en in de strooisellaag onder beplanting. Zwaarder beschermde amfibieën worden op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet in het plangebied verwacht;
- Reptielen, beschermde vissen, libellen, dagvlinders en andere ongewervelden zijn niet aangetroffen en worden op basis van biotoopkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet in het plangebied verwacht.

Vervolgstappen en mitigerende maatregelen

- Er is nader onderzoek noodzakelijk naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus en Buizerd. Voor vleermuizen dient dit onderzoek zowel in de zomer (juni-half juli) als in de nazomer (augustus-september) plaats te vinden. Voor Huismus en Buizerd is onderzoek nodig in de periode april-mei;
- Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om mitigerende maatregelen te nemen om schade aan Huismus, Buizerd en of vleermuizen te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het slopen van het woonhuis buiten de meest kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiode en het vooraf ongeschikt maken van het gebouw voor vleermuizen. Doorgaans is oktober de meest geschikte periode om deze werkzaamheden uit te voeren. Verder kan het ook noodzakelijk zijn om vervangende nestgelegenheid/verblijfplaatsen te realiseren in de nieuw te bouwen gebouwen of in gebouwen in de omgeving van het plangebied;
- Werkzaamheden die nesten of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor begin maart en na half juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine grondgebonden zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor de in voorliggende situatie aanwezige of te verwachten tabel 1-soorten geldt in deze situatie echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- Geadviseerd wordt om de houtwallen in het plangebied zo lang mogelijk als element te handhaven. Hierdoor behouden deze elementen hun functie als foerageergebied van Kerkuilen die broeden op een erf aan de Stepelerveldweg.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Arcadis Nederland BV (contactpersoon mevr. G.J. Dresmé) heeft EcoGroen Advies BV - in de vorm van een quickscan natuurtoets - een actualisatie uitgevoerd van een ecologisch onderzoek dat in 2007 is uitgevoerd (Lindenholz & Van der Sluis 2008). Het onderzoeksgebied in 2007 betrof het gehele bedrijventerrein Stepelerveld. Voorliggende actualisatie is uitgevoerd ten behoeve van het opstellen van het ontwerp bestemmingsplan voor het gebied dat behoort tot 'fase 1'.

De Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage I.

1.2 Situatie

Het plangebied ligt ten noorden van Haaksbergen en ten oosten van de N739 (zie figuur 1). Het gebied van fase 1 bestaat uit agrarisch grasland, enkele singels en een woonhuis met opstallen (Hengelosestraat 188). Permanent oppervlaktewater is aanwezig in de vorm van enkele perceelsslots.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rode arcering). Bron luchtfoto: Bingmaps.

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Om inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen uitbreiding op juridisch beschermde natuurwaarden zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en/of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 GEBIEDSGERICHTE NATUURBESCHERMING

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin opgenomen de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten;
- Nota Ruimte, in omgevingsvisies uitgewerkt voor bescherming van onder andere de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijk schadelijke, uitstralende effecten.

In dit hoofdstuk wordt nagegaan welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied. Ook wordt beoordeeld of vervolgonderzoek noodzakelijk is.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden - tezamen 'Natura 2000-gebieden' genoemd - en Beschermde Natuurmonumenten. De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in instandhoudingsdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten.

Het plangebied ligt op korte afstand (circa 2,7 kilometer) van het Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen. Voor dit Natura 2000-gebied zijn voor zeven habitattypen en twee habitatsoorten instandhoudingsdoelen opgesteld, waarvan enkele gevoelig zijn voor verzurende en vermestende stoffen. Afhankelijk van de bedrijven die zich hier mogen vestigen, oftewel wat staat het nieuwe bestemmingsplan toe, kunnen negatieve effecten optreden op het Natura 2000-gebied door een toename van bijvoorbeeld depositie van stikstoffen. Een nadere toetsing van het bestemmingsplan aan de Natuurbeschermingswet is dan ook noodzakelijk. In die (eerste) toetsing zal onderzocht moeten worden of er daadwerkelijk negatieve effecten kunnen optreden en zo ja, welke effecten dit zijn (hierbij kan dan uitgegaan worden van een zogenaamd worstcase scenario, waarin alle beschikbare ruimte wordt gebruikt).

Indien effecten verwacht worden, dient voor elke individuele daadwerkelijke vestiging ook een beoordeling uitgevoerd te worden. Beide toetsingen zijn geen onderdeel van deze quickscan.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur opgesteld en zijn hiervoor gebieden aangewezen. Naast dit beschermingsregime wordt tevens getoetst aan weidevogelbeheer- en ganzengebieden (de zogenoemde natuur buiten de EHS) zoals de provincie Overijssel deze in haar omgevingsvisie heeft vastgelegd.

Ecologische Hoofdstructuur

Aangezien het plangebied niet in de EHS ligt (dichtstbijzijnde EHS ligt op een afstand van circa 800 meter) is het niet nodig de voorgenomen plannen te toetsen aan het beschermingsregime van de EHS. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de

EHS is dan ook niet noodzakelijk.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn bos- en natuurgebieden aanwezig. Deze gebieden dragen bij aan belangrijke gebiedskenmerken en dienen daarom behouden te blijven (Provincie Overijssel, 2010). Tot deze gebieden behoren onder andere weidevogelbeheer- en ganzengebieden.

Volgens de kaarten behorend bij Omgevingsvisie Overijssel ligt het plangebied op een afstand van meer dan 16 kilometer van natuur buiten de EHS. Negatieve effecten op dit soort gebieden zijn als gevolg van de voorgenomen plannen dan ook niet te verwachten.

3 FLORA- EN FAUNAWET

3.1 Inleiding

De Flora- en faunawet (FFW) verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn (zie ook bijlage I).

Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 21 december 2011 en het eerder uitgevoerde veldonderzoek in 2007 (Lindenholz & Van der Sluis 2008). Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet, vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten) en aan bedreigde (Rode Lijst) soorten.

Zo is de te slopen bebouwing aan de binnenzijde geïnspecteerd op sporen (exemplaren, uitwerpselen of vraatsporen) die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen en Steenmarter. Daarnaast zijn bomen en bebouwing aan de buitenzijde visueel geïnspecteerd op (aanwijzingen voor) jaarrond beschermde nesten van broedvogels en geschikte openingen naar vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en/of te verwachten. De relevante beschermde soorten worden hierbij kort toegelicht. Daarnaast zijn, indien van toepassing, aanbevelingen gedaan voor het nemen van vervolgstappen (aanvullend onderzoek of mitigerende maatregelen).

3.2 Flora

In het plangebied en de directe omgeving zijn geen beschermde of Rode Lijst plantensoorten aangetroffen. Aangetroffen wilde plantensoorten zijn algemeen voorkomende soorten van vochtige, voedselrijke omstandigheden met lokaal droge en enigszins zure omstandigheden zoals Veldzuring, Grote brandnetel, Pitrus, Boerenwormkruid, Schapenzuring, Gewoon duizendblad, Bijvoet, Gewoon sterrenkroos, Rietgras, Zwarte els, Gewone Vlier, Zomereik, Ruwe berk, Hop, Amerikaanse vogelkers en Wilde kamperfoelie.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling (op basis van het veldonderzoek in 2007 en 2011) en de terreingesteldheid wordt het voorkomen van beschermde of bedreigde plantensoorten binnen het plangebied niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen voor de soortgroep flora is in deze situatie niet aan de orde.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera.

In de aanwezige bomen ontbreken ruimten die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats van boombewonende vleermuizen. Ook in de schuren worden geen verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht, vanwege het ontbreken van sporen en het ontbreken van geschikte ruimten.

Op basis van een visuele inspectie wordt geconcludeerd dat het te slopen woonhuis op verschillende plekken wel geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Het gaat dan met name om de ruimte in de schoorsteen (toegankelijk via open stootvoegen) en de ruimte tussen het dakbeschot en de dakpannen (toegankelijk via loszittende dakpannen). Dergelijke ruimten vormen geschikte verblijfplaatsen voor vleermuissoorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Overigens zijn in 2007 geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in het woonhuis (Lindenholz & Van der Sluis 2008). Het in 2007 uitgevoerde vleermuisonderzoek is echter gedateerd en voldoet niet meer aan de huidige richtlijnen voor vleermuisonderzoek, het zogenaamde vleermuisprotocol (zie ook bijlage II).

Aanvullend onderzoek dient dan ook te worden uitgevoerd om na te gaan of deze potentiële verblijfplaatsen daadwerkelijk door vleermuizen worden gebruikt. Op deze wijze kan een inschatting worden gemaakt van de te verwachten effecten en eventueel benodigde vervolgstappen. Dit onderzoek dient zowel in de zomer (juni-half juli) als in de nazomer (augustus-september) plaats te vinden (zie ook bijlage II).

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

In het plangebied worden geen opgaande lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als (onmisbare) vliegroute. De beoogde plannen geven daarom geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen.

Foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Tijdens het vleermuizen onderzoek in 2007 is vastgesteld dat het plangebied door enkele vleermuizen wordt gebruikt als foerageerhabitat (Lindenholz & Van der Sluis 2008). In de omgeving is echter nog veel vergelijkbaar en ook geschikter habitat voorhanden, zodat naar verwachting geen sprake is van schade aan onmisbaar foerageergebied.

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied en de directe omgeving is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten zoals Bosmuis, Dwergmuis, Rosse woelmuis, Bosspitsmuis (spec.), Veldmuis, Haas, Wezel, Ree, Mol

en Egel. Aanwijzingen (geschikt leefgebied of sporen) die duiden op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren zoals Veldspitsmuis en Steenmarter zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden ook niet verwacht.

Bij de werkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - december (mits vorstvrij).

3.4 Broedvogels

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Tijdens het veldonderzoek is met name gekeken naar de aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Daarnaast is op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgment en bekende ecologische principes beoordeeld welke soorten aanwezig kunnen zijn.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verstoord of verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Dit betreffen de broedvogels Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw.

In het plangebied zijn nesten van de jaarrond beschermde Huismus en Buizerd te verwachten. Daarnaast broedt Kerkuil net buiten het gebied van fase 1. Overige soorten waarvan de nestlocaties jaarrond beschermd zijn, zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. Welke functie het plangebied heeft voor Huismus, Buizerd en Kerkuil en welke consequenties dit heeft, wordt in onderstaande tekst toegelicht.

Huisumus

Het woonhuis herbergt geschikte broedmogelijkheden voor Huismus (zie bijlage III). Aangezien het veldbezoek buiten het broedseizoen van deze soort is uitgevoerd, kon niet worden vastgesteld of Huismus het woonhuis ook daadwerkelijk als broedlocatie gebruikt. Om na te gaan of Huismus broedend aanwezig is en in welke mate, is het nodig aanvullend onderzoek uit te voeren in de periode maart-mei. Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om mitigerende maatregelen te nemen om schade aan Huismus te voorkomen. Daarbij valt te denken aan het slopen van het woonhuis buiten de meest kwetsbare broedperiode. Dit is in de periode september tot en met februari. Verder kan het ook noodzakelijk zijn om vervangende nestgelegenheid/verblijfplaatsen te realiseren in de nieuw te bouwen gebouwen of in gebouwen in de omgeving van het plangebied.

Buizerd

In een houtsingel zijn twee nesten mogelijk nestlocaties van Buizerd aangetroffen (zie bijlage III). Aangezien het veldbezoek buiten het broedseizoen van deze soort is uitgevoerd, kon niet worden vastgesteld of Buizerd één van deze nesten daadwerkelijk als broedlocatie gebruikt. Wanneer van Buizerd een broedlocatie aanwezig is in het plangebied, dan maakt de rest van het plangebied onderdeel uit van het territorium van de soort. Om na te gaan of Buizerd broedend aanwezig is in het plangebied is aanvullend onderzoek noodzakelijk in de periode april-mei. Afhankelijk van de resultaten van het aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om mitigerende maatregelen te nemen om schade aan Buizerd te voorkomen. Daarbij valt te denken

aan het verwijderen van de (bomen in de) houtsingel buiten de meest kwetsbare broedperiode. Dit is in de periode augustus tot en met februari.

Kerkuil

Net buiten het plangebied broedt een paartje Kerkuilen op een erf aan de Stepelerveldweg 32 (mondelijke mededeling. H. Geuvers Uilenwerkgroep Haaksbergen). Naar verwachting gaat wel een deel van het foerageergebied van Kerkuil verloren als gevolg van de realisatie van fase 1 van het bedrijventerrein. De inschatting is echter dat de functionaliteit van het leefgebied niet in gevaar komt, omdat in de omgeving van het plangebied voldoende alternatieve foerageergebieden beschikbaar zijn. Wel wordt geadviseerd om de houtwallen in het plangebied zo lang mogelijk als element te handhaven (kap van bomen is wel mogelijk). Hierdoor blijft foerageergebied voorhanden op korte afstand van de broedlocatie van Kerkuil.

Wanneer de bebouwing aan de Stepelerveldweg 32 als gevolg van toekomstige fasen van het bedrijventerrein gesloopt dient te worden, dan is het nemen van vervolgstappen wel noodzakelijk voor Kerkuil. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van nieuwe nestkasten in onbezette, geschikte broedbiotopen van Kerkuil in de omgeving van het toekomstige bedrijventerrein en het slopen van de bebouwing buiten het broedseizoen van Kerkuil.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van bebouwing, tuinen en groenstructuren in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor vogels van struweel, tuinen en erven zoals Merel, Heggenmus, Roodborst, Winterkoning, Vink, Tjiftjaf, Zwartkop, Gaai, Zanglijster, Ringmus, Zwarte kraai, Houtduif en Koolmees.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend.

Werkzaamheden die potentiële broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan echter tot half november broedend aangetroffen worden. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige potentiële broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

3.5 Overige soortgroepen

Zwaarder beschermde soorten uit de soortgroepen vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden zijn tijdens het veldonderzoek niet aangetroffen en worden niet verwacht op basis van bekende verspreidingsgegevens en terreinkenmerken. Eventuele vervolgstappen zijn hier voor deze soortgroepen niet aan de orde. Onderstaand volgt een korte motivatie.

Vissen en amfibieën

Het oppervlaktewater is intensief bemonsterd met een schepnet. Hierbij is alleen de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Beschermde vissoorten zijn niet aangetroffen en worden gezien het intensieve onderzoek ook niet verwacht.

Mogelijk vindt wel voortplanting en overwintering van de laag beschermde amfibieën Bruine kikker, Bastaardkikker, Gewone pad en Kleine watersalamander plaats in de sloten en de aanwezige ruigte. Geschikte voortplantingswateren voor strikt beschermde amfibieën ontbreken in en in de directe omgeving van het plangebied. Overwintering van zwaarder beschermde amfibieën binnen het plangebied is daardoor

ook uit te sluiten.

Effecten op overwinterende en voortplantende laag beschermde amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën (respectievelijk half november - februari/maart en maart - half augustus). De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

Reptielen

Reptielen zijn in 2007 - ondanks intensief reptielenonderzoek - niet aangetroffen (Lindenholz & Van der Sluis 2008). Gezien de terreingesteldheid, de resultaten van het veldonderzoek in 2007 en bekende verspreidingsgegevens zijn ook geen reptielen te verwachten in het plangebied. Dit geldt specifiek voor de in de omgeving bekende Levenbarende hagedis (RAVON).

Ongewervelden en weekdieren

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) ongewervelden en weekdieren aangetroffen. Binnen het plangebied ontbreken bovendien geschikte voortplantingslocaties voor beschermde ongewervelden en weekdieren.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Dijk A.J. van & A. Boele (2011). Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Douma M., C.P.M. Zoon & A.D. Bode (2011). De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m/ 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Lindenholz, J. & M. van der Sluis (2008). Aanvullend ecologisch onderzoek Stepelerveld, Haaksbergen. Notitie 07-235A EcoGroen Advies, Zwolle.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van EL&I. Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).
- Provincie Overijssel (2009a). Omgevingsvisie Overijssel; Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel. Mei 2009, Provincie Overijssel.
- Provincie Overijssel (2009b). Kaartmachine behorend bij 'Omgevingsvisie Overijssel'. (<http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/atlasoverijssel/atlasoverijssel.html>).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Snaak (2008). Prooidieren kerkuil in Noordoost-Nederland en het graafschap Bentheim 1992-2007; Verspreidingsonderzoek van 14 prooidieren en morfologische verschillen tussen de processus zygomaticus van de gewone en de tweekleurige bosspitsmuis. Natuur en milieuvereniging 'Het Stroomdal', Zuidoost-Drenthe. Schoonebeek.
- Twisk P., A. van Diepenbeek & J.P. Bekker (2010) Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland: www.waarneming.nl).

BIJLAGE I: SAMENVATTING NATUURWETGEVING

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

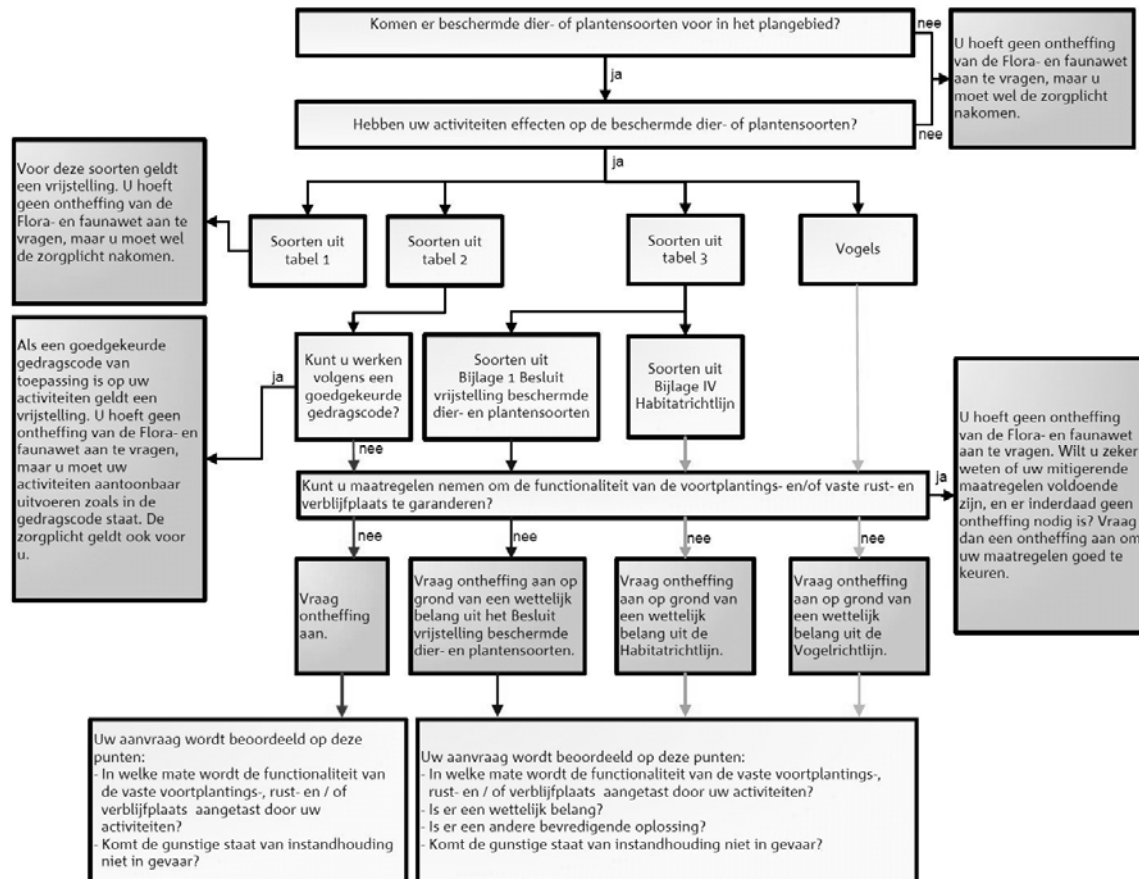
Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst

bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;
² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaande samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

BIJLAGE II: VLEERMUIZENONDERZOEK

Op locaties waar het voorkomen van vleermuizen wordt verwacht is het in veel gevallen van belang nader onderzoek te doen. Wanneer schade aan potentiële vaste verblijfplaatsen wordt verwacht en/of wanneer negatieve effecten op vliegroutes en/of foerageergebied niet kunnen worden uitgesloten is het noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren.

Vaste verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven (juni - juli), baltslocaties/paarverblijven (augustus - september) en winterverblijven (half oktober- begin april). Het vaststellen van de aan- of afwezigheid van vliegroutes en de functionaliteit van het gebied als foerageergebied kan het beste in de zomerperiode (mei- half juli) worden uitgevoerd. De genoemde perioden zijn globaal en kunnen afhankelijk van het weer en de soort wat eerder of later in het seizoen liggen.

Middels nachtelijke bezoeken (rond de schemering) wordt onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Met behulp van een zogenaamde 'batdetector' kunnen de ultrasone geluiden van vleermuizen voor de mens hoorbaar gemaakt worden en kunnen verschillende soorten op naam worden gebracht. Vaste verblijfplaatsen kunnen vaak ook gelokaliseerd worden aan de hand van zichtwaarnemingen van in- en uitvliegende exemplaren. Het is niet mogelijk dit type onderzoek in de maanden november - april uit te voeren in verband met de winterslaap. Ze zijn dan niet alleen inactief, maar 'huizen' bovendien vaak op andere locaties dan gedurende het zomerhalfjaar.

Het aantal uit te voeren bezoeken hangt af van de te verwachten functies. Door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus is een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen (zie ook onderstaand kader). De deskundigen van EcoGroen Advies baseren de te volgen inventarisatie (onder andere het aantal bezoeken en de periode) op dit protocol, maar stemmen de strategie en inzet telkens af op de omvang en complexiteit van de locatie.

Protocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van EL&I) en de Zoogdierverseniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol geeft zekerheid op twee punten:

- 1) Dat de Dienst Landelijk Gebied geen aanvullend inventarisatieonderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART JAARROND BESCHERMDE BROEDVOGELNESTEN

Actualisatie ecologisch onderzoek Stepelerveld

Jaarrond beschermde broedvogelnesten

LEGENDA

- (potentiele) nestlocatie Buizerd
- (potentiele) nestlocatie Huismus
- broedlocatie Kerkuil

- Begrenzing plangebied
- Ondergrond